

Un teatru de

vibrație emoțională

Timp de o săptămână (2-8 mai), am participat, la Chișinău, la un eveniment concludent pentru preocupările și tendințele teatrului basarabean, prețuit până acum îndeosebi datorită artei scenice ambițioase, valorilor sale actoricești și regizorale remarcabile. Pe dramaturgi, mulți în curs de afirmare, i-am cunoscut abia cu prilejul acestui prim Festival de dramaturgie originală. Prin spectacole, dezbateri, lansări de carte, expoziții de scenografie, organizatorii au făcut dovada unei concepții sigure, cu obiective precise. S-au prezentat piese destinate tuturor categoriilor de public: pentru copii, povești (**Aventurile lui Căstănel** de Gh. Ursachi, **Albina salvează lumina** de Iulian Filip, **Tăcerea iezilor** de Angelica Roșca, **Aventurile iedului alb** de Sandu Țurcanu) și fabule cu tâlcuri noi (**Greienul și furnica** de L. Ciubotaru), interpretate atractiv de actori sau de păpu-

sari, iar pentru celelalte vârste, texte diferite ca factură și tonalitate. Despre acestea din urmă s-a discutat mai cu seamă în cadrul "atelierului" condus de regizoarea Liliana Alexandrescu (Amsterdam), apoi la colochiul "Piesa basarabeană – de la realismul poetic la postmodernism". Festivalul ne-a făcut cunoscut un teatru de vibrație emoțională aparte, cu deosebire relevant în registrul parodiei sarcastice și al simbolurilor sugestive. Se preferă parabola, pseudoistoria transparentă, se fac aluzii, dar și referințe directe la situații curente, dar și la condiția omului contemporan (**Radu Ștefan întâiul și ultimul** de A. Busuioc, **Apostolul Pavel** de Ion Druță, **Revine Marea Sarmațiană și ne întoarcem în Carpați** de Nicolae Negru). Tematica absurdului existențial (**Stația terminus** de Mircea V. Ciobanu, **Plasatoarele** de Constantin Cheianu) sau a crizei umanului (**Saxofonul cu**

frunze roșii de Val Butnaru), motivul memoriei bolnave și al neputinței nevrotice (**Ultima noapte de mileniu cu un copil îmbătrânit** de Gh. Calamanciu) capătă o acoperire distinctă. "Noi suferim de amnezie. La noi, nu circulă istoria", spunea regizorul Mihai Fusu, justificând alegerea piesei și viziunea sa scenică. Desigur, o serie de procedee folosite – deconstrucția, fragmentarismul, citatele frecvente, deriziunea ludică – îndeamnă imediat la comentarea lor în lumina postmodernismului. Există, de asemenea, când sunt sesizabile – și deseori sunt – ecouri ale expresionismului, ale teatrului absurd.

Nu vom înțelege dramaturgia basarabeană actuală fără să-i luăm în considerație dubla preocupare: de a se defini pe sine și, totodată, de a se sincroniza cu un spațiu cultural european.

Ion Cazaban

○ stăfie teoretică bântuie prin România

Există în țara noastră o persoană care crede că dacă un spectacol beneficiază de actori foarte buni nu are nevoie de regizor, întrucât el se face "de la sine". Dacă persoana în cauză ar fi civilă, am trece cu un zâmbet îngăduitor peste această ciudățenie. În definitiv, se spun atâtea bazaconii despre teatru, încât acestea nu mai miră pe nimeni. Numai că, din păcate, persoana care vehiculează astfel de idei stranie nu e civilă, ci practică, de câțiva ani, critica teatrală, este, care va să zică (sau ar trebui să fie) profesionistă. Criticul cu pricina – nu-i dăm numele, ca să i-l cruțăm de ridicol – pare a nutri convingerea că spectacole ca **O batistă în Dunăre**, **Azilul de noapte**, **Regina Mamă** sau **Richard al II-lea** de la Teatrul Național din București, **1794** sau **Petru** de la Teatrul "Bulandra", **Orestia** de la Teatrul Național din Craiova, ca să numim doar câteva, avându-i ca interpreți pe cei mai buni

actori din teatrele respective, n-ar mai avea nevoie și de regizori, fiindcă – nu-i așa? – ele se auto-construiesc. Această idee demodată nu mai bântuie, cel puțin prin Europa, de prin secolul al optsprezecelea.

Ce ar trebui să decurgă din astfel de teorii stranie? 1) Că numai actorii proști au nevoie de regizori; 2) că la spectacolele care – în ciuda teoriei de mai sus – sunt semnate de regizori, aceștia au o contribuție minimă sau nici o contribuție la realizarea montărilor; 3) că numai regizorii care "ies în față", acoperindu-i pe actori cu giumbușlucurile lor regizorale, sunt cu adevărat valoroși. Și alte astfel de sofisme. La care s-ar putea adăuga încă unul: spectacolele bune nu au nevoie de critici, deoarece cronicile se scriu de la sine.

D.S.